

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ І МОТИВАЦІЇ УЧІННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Бобровська Анжела, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Хутченко Діана, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»

*Науковий керівник: Л.В. Любчак, кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

RELATIONSHIP BETWEEN EVALUATION OF EDUCATIONAL ACHIEVEMENTS AND MOTIVATION OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN IN THE CONDITIONS OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

Bobrovska Angela, master's student

Khutchenko Diana, bachelor's student

Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У тезах розглянуто теоретичні аспекти нової системи оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів. Розкрито суть видів оцінювання молодших школярів за новоствореною системою Нової української школи. Висвітлено важливість змін в організації навчання та оцінювання молодших школярів, взаємозалежність мотивації учіння від способу оцінювання навчальних досягнень учнів.

Ключові слова. навчання, оцінювання, формувальне оцінювання, підсумкове оцінювання, мотивація учіння, молодший школяр.

Abstract. The theses consider the theoretical aspects of the new system of assessment of academic achievement of primary school students. The essence of types of assessment of junior schoolchildren according to the newly created system of the new Ukrainian school is revealed. The importance of changes in the system of teaching and assessment of junior students and the interdependence of learning motivation on the assessment of student achievement are highlighted.

Key words: learning, assessment, formative assessment, final assessment, learning motivation, junior high school student.

Навчальна мотивація – це загальноприйнята назва процесів, методів, способів спонукання учнів до продуктивної навчально-пізнавальної діяльності, активного засвоєння змісту освіти [11, с. 122].

Мотивація важлива завжди і у кожній справі, а якщо говорити про молодшого школяра, то тут вона обов'язкова. Це пояснюється тим, що дитина вступає в нові обов'язки, нове коло спілкування та не завжди розуміє, що від неї вимагають та як треба діяти. Відомо, що дітям дошкільного та молодшого шкільного віку як навчальний матеріал, так і способи його виконання потрібно пояснювати декілька раз, а коли мова йде про спрямування пізнавальної активності, то кількість разів може збільшуватися і далі.

На думку ряду науковців, навчальна мотивація проявляється у дитини при наявності вираженої пізнавальної потреби і вмінні працювати [12, с. 134]. Пізнавальна потреба існує у малюка з самого народження, а далі вона стає подібною до вогнища: чим більше дорослі задовольняють пізнавальний інтерес дитини, тим сильнішим він стає. Не даремно усі психологи зауважують, що потрібно розвивати будь-який інтерес у дітей з самого малечку та давати відповіді на усі питання: чому сонце світить?, чому птахи літають?, чому у мами довге волосся?, з чого складається телефон? тощо. Адже, відповівши на питання дитини у ранньому віці, ми даємо поштовх до активної пізнавальної діяльності у дошкільному та шкільному віці.

Як ми уже зазначали, мотивація є важливим аспектом освітнього процесу, тому необхідно знати всі особливості цього педагогічного явища та уміло його використовувати для досягнення освітніх цілей.

В.О.Сухомлинський у своїй праці «Серце віддаю дітям», звертаючись до учителів, писав: «Не забувайте, що ґрунт, на якому будується ваша педагогічна майстерність, – у самій дитині, в її ставленні до знань і до вас, учителю. Це – бажання вчитися, натхнення, готовність до подолання труднощів. Дбайливо збагачуйте цей ґрунт, без нього немає школи» [13, с. 87]. Щоб навчити дитину, треба не просто передати їй сухі знання і сформулювати вміння, а й викликати в неї активність, пізнавальну чи практичну. А важливим структурним елементом цієї активності є мотивація, в якій виявляється, іноді таке різне, ставлення школярів до навчання.

На даний час актуальним є питання впливу оцінювання навчальних досягнень учнів на розвиток мотивації учіння молодших школярів. Адже на сучасному етапі розвитку суспільства відбувається реформування галузі освіти. Головна мета теперішніх нововведень – створення Нової української школи, осередку знань і можливостей для самореалізації та різнобічного розвитку кожної дитини як особистості [10, с. 340].

З 2018-2019 навчального року учні перших класів почали навчатися за новою системою оцінювання. Це означає, що молодші школярі замість сухого запам'ятовування інформації, яку отримують у школі, опановуватимуть компетентності – те, що знадобиться в житті. Такий вид навчання передбачає не лише опанування академічних знань з окремих предметів, а й так званих соціальних компетентностей, тобто тих, які допоможуть вирішувати складні проблеми, легко працювати в команді, пропонувати нові ідеї тощо [10, с. 1].

На нашу думку, у розвитку позитивних мотивів учіння сучасних дітей важливе місце займає правильно підібраний стиль та методи оцінювання їх навчальних досягнень. Вище уже зазначалося, що нині уся початкова ланка освіти активно входить у нову епоху навчання – Нову українську школу. Разом із цим з'являються нові методи оцінювання навчальних досягнень та успіхів здобувачів освіти.

На сьогоднішній день усі початкові класи використовують нову систему оцінювання. Її суть полягає у тому, що оцінюється прогрес в навчанні, а не знання, вміння, навички. Це так зване формувальне оцінювання, яке буде надзвичайно ефективним лише за умови його системного застосування.

Поряд з формувальним видом оцінювання учнів початкових класів не слід забувати і про підсумкове оцінювання. Воно, як новий вид оцінювання, стоїть поряд із формувальним, допомагає йому здійснювати ефективний контроль якості знань кожного учня. Не зважаючи на те, що ці два види оцінювання створені для досягнення однієї мети, формувальне і підсумкове оцінювання підпорядковані різним цілям: формувальне оцінювання має на меті підвищити якість освіти, а підсумкове оцінювання оцінити цю якість. Відповідно формувальне оцінювання здійснюється під час навчального процесу, підсумкове – уже по його завершенні.

Продовжуючи тему формувального оцінювання, варто згадати те, що у минуле відходить не лише вид оцінювання молодших школярів, а й вигляд фіксації здобутих умінь та навичок кожного учня.

Тому саме для здійснення формувального оцінювання робоча група МОН розробила свідоцтво досягнень учня. Воно створене для того, щоб дати батькам і учням зворотний зв'язок про те, що відбувалося протягом навчального року чи семестру.

Як показує детальний аналіз бланків свідоцтв у цьому списку немає варіанту «низький рівень», чи зауважень типу «не зміг вивчити таблицю множення». Адже вчитель, фіксуючи можливості учнів не виносить вирок, а має на меті допомогти та покращити результати успішності. Дані зміни несуть за собою відмову від приниження учня низькими оцінками та використання позитивних суджень як умови активного підвищення мотивації до навчальної діяльності [9].

Поряд із новими видами оцінювання з'являється безліч сучасних технологій навчання, які значно полегшують освітній процес. Однією з таких важливих технологій оцінювання у початковій школі, особливо у 1-му класі, є технологія портфоліо. Вона відрізняється від звичних методів оцінювання тим, що забезпечує вчителя інформацією про процес і результати навчальної діяльності учня, надаючи при цьому можливості саме учням здійснювати судження щодо результатів своєї діяльності.

Портфоліо, як вид контролю, дає можливість учителю знайти сильні та слабкі сторони кожного учня класу, визначити хід думок та прогрес в опануванні певними навичками за певний період. Портфоліо здебільшого має вигляд спеціальної папки, проте його вміст не зводиться лише до колекції учнівських робіт. Портфоліо – це спеціально спланована та організована індивідуальна добірка документів та матеріалів, яка демонструє динаміку досягнень учнів у різних сферах, це ще раз доводить, що новий стиль оцінювання націлений на підвищення мотивації кожної юної особистості.

Кожному учителю слід пам'ятати, що перехід до справжнього нового оцінювання в українській школі вимагатиме серйозної зміни культурних норм, педагогічних звичок і парадигм. Також для ефективного здійснення формувального оцінювання вчителю необхідно забути та відмовитися від багатьох установок радянської і пострадянської педагогіки [11, с. 126]. Для цього необхідно реформувати систему підготовки майбутніх учителів початкових класів, формувати в них нові ціннісні орієнтири, використовувати

для цього інтерактивні методи й прийоми, філософський діалог, ділові ігри, тренінгові заняття [1; 6; 7; 8]. Також варто використовувати гуманістичні ідеали, які представлені в історії української та зарубіжної педагогіки [2].

У довіді роботи викладачів кафедри початкової освіти освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського апробовані сучасні інноваційні форми й методи підготовки вчителів Нової української школи, які презентовані в науково-методичних працях [3; 4; 5; 8].

Отже, оцінювання як метод не підвищує успішність учнів, проте учні покращують свої знання за умов, що інформація, яку діти отримали у ході формування оцінювання, використовується вчителем з урахуванням індивідуальних навчальних потреб учнів, мотивує їх, пробуджує внутрішні стимули до діяльності і допомагає їм стати самостійними та незалежними у навчанні.

Список використаних джерел

1. Григорович О. Формування інноваційної культури педагога як стратегічна мета національної системи освіти / О.Григорович, О.Демченко Н.Родюк // Рідна школа. – 2018. – №9–12 (1060). – С.32-39.
2. Демченко О.П. Практикум з історії педагогіки : навчально-методичний посібник для викладачів історії педагогіки, на допомогу студентам педагогічних ВНЗ під час самостійного вивчення теоретичних основ, підготовки до семінарських і практичних занять / О.П.Демченко. – К. : Видавничий дім «Слово», 2012. – 432 с.
3. Казьмірчук Н.С. Особливості організації проектної діяльності молодших школярів на уроках математики / Н.С.Казьмірчук, Т.С.Білик // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – Серія: Педагогіка і психологія. – 2020. – № 61. – С.18-23.
4. Імбер В.І. Роль сучасних засобів навчання у формуванні творчої особистості майбутнього вчителя початкових класів / В.І.Імбер // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. Випуск 15. – 2005. – С. 20-23.
5. Лазаренко Н.І. Професійна підготовка вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції : монографія / Наталія Іванівна Лазаренко. – Вінниця : ТОВ «Друк», 2019. – 389 с
6. Лимар Ю.М. Використання філософського діалогу у формуванні навичок демократичного спілкування майбутніх педагогів / Ю.М. Лимар, О.П. Демченко, І.С. Турчина // Інноваційна педагогіка. – 2019. – Випуск 16. – Т. 1. – С. 110–115.
7. Любчак Л.В. Підготовка майбутнього педагога до реалізації принципів педагогіки партнерства / Л.В.Любчак, Л.П. Дабіжа // Development trends in pedagogical and psychological sciences: the experience of countries of Eastern Europe and prospects of Ukraine: monograph / edited by authors. – 1st ed. – Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2018. – p.539-560.
8. Любчак Л.В. Використання технології тренінгу в формуванні комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів / Л.В.Любчак // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми / 36. Наук. Пр. – Вип. 47. – Київ – Вінниця, 2017. – С.70-75.
9. Коберник І. Оцінювання по-новому: як закордонний досвід оцінювання в початкових класах можна використати в Україні / І.Коберник, В.Топол. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://nus.org.ua/articles/otsinyuvannya-po-novomu-yak-zakordonne-otsinyuvannya-v-pochatkovykh-klasah-mozhna-vykorystaty-v-ukrayini/> – Назва з екрану.
10. Нова українська школа. Як по-новому оцінюватимуть учнів перших класів. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://nus.org.ua/articles/yak-po-novomu-otsinyuvatymut-uchniv-pershyh-klasiv/>
11. Нова українська школа: poradnik dla vchytela / під заг. ред. Бібік Н. М. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017 – 206 с.
12. Савчин М.В. Вікова психологія : навч. посіб / М.В.Савчин, Л.П.Василенко. – К.: Академвидав, 2006. – 360 с.
13. Сухомлинский В.А. Сердце отдаю детям / В.А.Сухомлинский. – К. : Рад.школа, 1972. – 244 с.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ МОДЕЛЮВАННЯ У ПРОЦЕСІ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ВЕЛИЧИНОЮ І ВИМІРЮВАННЯМ

Бука́та Олена, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»